

Liikenne- ja viestintäministeriö
tarja.itaniemi@lvm.fi

LVM hankenumero LVM004:00/2019

Ylen näkemykset VPL-muutostarpeista AVMS- ja telepakettidirektiivien voimaansaattamisessa

LVM pyysi sähköpostiviestillä 28.1.2019 sidosryhmien näkemyksiä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (VPL) muutostarpeista AVMS- ja telepakettidirektiivien voimaansaattamisen yhteydessä. Yleisradion lakisääteisen julkisen mediapalvelun toimintaedellytysten näkökulmasta pyydämme ottamaan huomioon VPL:n muuttamista valmisteltaessa seuraavat näkemykset.

A. Ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville

Tilattavien audiovisuaalisten mediapalveluiden esteettömyys tulee toteuttaa vaiheittain siten, että esteettömyyttä tukevat toimenpiteet, kuten samankielinen ohjelmatekstitys, toteutetaan ensivaiheessa niissä sisällöissä, jotka ovat sidoksissa lineaariseen palveluun. Esteettömyysveloitteen tulisi koskea vain sellaista sisältöä, jonka ensijulkaisu tapahtuu lain voimaantulon jälkeen. Arkistomateriaaliin ja muuhun jo aiemmin tarjolle saatettuun materiaaliin velvoite on syytä ulottaa vaiheittain sen mukaan kuin teknologian kehittyminen mahdollistaa palveluiden toteuttamisen automatisoidusti kohtuullisin ja oikeasuhteisin kustannuksin.

Ylen sisältöjen esteettömyyden sääntelyssä tulisi tarkastella Ylen tarjoamaa sisältökokonaisuutta. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon, että esimerkiksi Ylen audiovisuaalisissa mediapalveluissaan julkaisemat uutissisällöt ovat laajalti saatavilla verkossa myös tekstimuotoisina. Esteettömyys tulee toteuttaa kokonaisuutena, jossa otetaan huomioon esteetöntä palvelua tarvitsevien oikeuksien lisäksi oikeasuhteisesti myös mediapalvelun tarjoajien sananvapaus ja journalistinen harkintavalta sisältöjen toteutuksen suhteen.

B. Eurooppalaisille ohjelmille tilausohjelmapalvelussa varattava osuus ja näkyvyys

Tilattavien audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoajiin kohdistuva 13 artiklan 1. kohdan mukainen velvoite varata eurooppalaisille teoksille vähintään 30 prosentin osuus ohjelmaluetteloissaan tulisi olla ensisijainen tapa täyttää tilausohjelmapalvelussa tarjottavien ohjelmien eurooppalaisuutta koskeva velvoite. Mikäli lainsäädäntöön sisällytetään myös saman artiklan 2. kohdan mukainen mahdol-

lisuus velvoittaa mediapalvelujen tarjoajat osallistumaan eurooppalaisten teosten tuotannon rahoitukseen, on tarkoituksenmukaista toteuttaa tämä vaihtoehto niin, että mediapalvelun tarjoaja voi valita sovellettavan vaihtoehdon.

Eurooppalaisten teosten korostamisvelvollisuuden käytännön toteutus tulee jättää mediapalvelun tarjoajan valittavaksi. Korostamista koskevia velvoitteita olisi direktiivin johdantokappaleen 25 periaatteiden mukaisesti asetettava vain silloin, kun se on tarpeellista jäsenvaltioiden selkeästi määrittelemien yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi unionin oikeuden mukaisesti. Eurooppalaisten ohjelmien korostamista koskevien velvoitteiden tulee olla oikeasuhteisia perustellun yleisen edun nimissä. Mediapalvelun tarjoajien itsesääntelyn avulla sovitut yhdenmukaiset käytännöt täyttävät parhaiten johdantokappaleessa ilmaistun periaatteen.

C. Alaikäisten suojeleminen

Alaikäisten suojelua haitallisilta sisällöiltä koskevat toimenpiteet tulisi toteuttaa ensisijassa itsesääntelyn avulla. Viranomaisten hyväksyttäväksi toimitettavat alan toimijoiden yhdessä sopimat itsesääntelytoimet johtavat alaikäisten suojelussa käytännössä parhaaseen tulokseen.

Direktiivin 6a artiklan kohdassa 1. edellytetyt iäntarkistuskeinot tai muut tekniset toimenpiteet voivat tilausohjelmopalveluissa edellyttää alaikäisten henkilötietojen käsittelyä. Alaikäisten suojelua koskevien säännösten täytäntöönpanossa tulee erityisesti tilausohjelmopalvelujen kohdalla huomioida alaikäisten henkilötietojen käsittelyä koskevat tietosuojaa-asetuksen säännökset. Toimenpiteet alaikäisten suojelemiseksi tulee toteuttaa oikeasuhteisella tavalla siten, että toteutuksessa huomioidaan myös alaikäisten sananvapaus eikä rajoiteta alaikäisten oikeutta vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä enempää kuin on välttämätöntä alaikäisten suojelemiseksi haitallisilta sisällöiltä.

Alaikäisten pääsyä on demand -palveluun olisi tehokkaimmin mahdollista valvoa niin sanotun vahvan tunnistautumisen avulla. Vahva tunnistautuminen edellyttäisi kuitenkin henkilötietojen luovuttamista. Käyttäjälle asetettava velvoite luovuttaa henkilötietoja mediayhtiölle, varsinkin julkisen palvelun yhtiölle, voi heikentää mediapalvelun tarjoajan mahdollisuuksia tarjota kiinnostavia ja helposti kohdeyhmän tavoitettavissa olevia palveluita. Kun Yleisradion tulee lain mukaan tarjota erityisesti lapsille ja nuorille sisältöjä, tulee tarkoin harkita minkälaiset toimenpiteet ovat välttämättömiä lasten suojelemiseksi. Huonoin vaihtoehto olisi se, että alaikäisten pääsy Ylen palveluun edellyttäisi vaivalloista tunnistautumista, mikä johtaisi siihen, että alaikäiset siirtyisivät niiden palveluiden piiriin, joihin pääsee ilman hankalaa tunnistautumista.

Direktiivin 4a artiklan mukainen itsesääntely, jossa alan toimijat voivat yhteisesti määrittellä alaikäisten suojelemisessa noudatettavat hyvät käytännöt, on tarkoituksenmukaisin ja tehokkain tapa toteuttaa alaikäisten suojelemiseksi tarpeelliset toimenpiteet.

D. Itsesääntelyn hyödyntäminen

Direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa tulisi huomioida sananvapauden, tiedonvälityksen vapauden ja kulttuurin monimuotoisuuden turvaaminen. Sisältö- ja koskevassa sääntelyssä tulisi soveltuviissa tilanteissa turvautua direktiivin 4 a artiklan mukaiseen itsesääntelyyn. Se on asianmukainen keino käytettäväksi muun muassa väkivaltaan tai vihaan yllyttämisen torjumisessa, alaikäisten suojelemisessa heidän kehitystään haittaavilta sisällöiltä sekä direktiivin 13 a artiklan 1. kohdassa tarkoitetun eurooppalaisten teosten korostamisvelvollisuuden täyttämiseksi. Alan toimijat voisivat itsesääntelyn avulla määrittää esimerkiksi alaikäisten kehitykselle haitallisten ohjelmien lähetyksaikoja sekä kehittää sisältöjen merkitsemisessä käytettäviä yhdenmukaisia toimintatapoja.

E. Ylen sisältöjen saatavuuden turvaaminen

Nykytilanne

Nykyinen VPL 227 § turvaa Ylen tv- ja radiokanavien saatavuuden kaapeli-tv-verkkoja vastaanottotapana käyttävillä kotitalouksille. Kaapeli-tv-verkkoja koskevassa lainsäädännössä on pidetty välttämättömänä huolehtia Ylen palvelujen saatavuuden turvaamista myös kaapeli-tv-kotitalouksille, koska Yle on Yle-laissa velvoitettu tarjoamaan verorahoitettu mediapalvelu koko yleisön saataville. VPL 227 §:n perustelut on esitetty mm. HE [100/2007](#) vp (s. 3, 11 ja 13). Säännös on tärkeä myös näkö- ja kuulorajoitteisia palvelevien ääni- ja tekstityspalveluiden tarjoamiseksi koko yleisön saataville.

Julkisen mediapalvelun saavutettavuuden haasteet

Mediatarjonnan kehityksen painopiste on siirtynyt tv- ja radiokanavamuotoisesta julkaisemisesta internet-palveluissa tapahtuvaan live- ja tilausohjelmajulkaisemiseen. Yle Areena tarjoaa jo nyt tv- ja radiokanavia laajemman sisältö- ja palveluvalikoiman. Tulevaisuudessa Areena kehittyy julkisen mediapalvelun tarjonnan perusmuodoksi, ja tv- ja radiokanavat kattavat vain osan sisällöistä.

Nykyinen vain tv- ja radiokanavat kattava VPL 227 § ei enää turvaa Ylen sisältöjen saatavuutta koko yleisölle, koska kasvava osa yleisöstä käyttää merkittävänä Ylen sisältöjen vastaanottokeinona laajakaistaverkkoja ja käyttötapana Yle Areenaa. Jotta alkuperäinen tavoite eli Ylen sisältöjen tarjoaminen koko yleisön saataville saavutetaan, niin tarvitaan muuttuvaa mediatarjontaa ja -käyttöä vastaava sääntelyratkaisu.

F. Audiosisältöjen ULA- ja 5G-autoradiovastaanotto

Käsityksemme mukaan uuden teledirektiivin 113 artikla velvoittaa jäsenvaltiot säätämään autoradiovastaanottimien teknisestä yhteensopivuudesta. Olettaen että direktiivi velvoittaa Suomen antamaan tällaista sääntelyä, ehdotamme seuraavaa.

Koska Suomessa ei tulla ottamaan käyttöön DAB-radioverkkoja, niin direktiivin edellyttämän kansallisen sääntelyn tulee olla sellaista, että sääntely tukee suomalaisen mediayleisön mahdollisuuksia vastaanottaa audiosisältöjä Suomessa merkityksellisistä lähetysverkoista. Näitä ovat ULA-radioverkot ja mobiililaajakaistaverkot 4G ja 5G. DAB-vastaanotto on hyödyllinen ominaisuus käytettäessä suomalaisia autoja joissakin muissa Euroopan maissa, mutta valtaosassa Euroopan maita ULA-verkot tulevat olemaan pääasiallinen radiokanavien jakelutie ainakin 2020-luvun lopulle asti.

Ehdotus sääntelyratkaisuksi

Yle ehdottaa, että autoradiovastaanottimia koskevassa sääntelyssä

- ensisijaisesti määrätään pakolliseksi ULA-vastaanottimet direktiivin johdantolauseen 306 mukaisesti,
- DAB-vastaanottimet määrätään pakollisiksi sikäli kuin direktiivi tätä edellyttää ja
- määrätään 4G ja 5G unicast- ja broadcast -vastaanottimet pakollisiksi, sikäli kuin tämä on direktiivin liitteen XI -puitteissa mahdollista.

Yleisradio Oy

Katri Olmo
Johtaja, Lakiasiat